

GHEORGHE GORUN

TUDOR VLADIMIRESCU

ÎNTRE

SCILA ȘI CARIBDA

VOL. I

Fundal – coperta I și coperta a IV-a: fragment din *Proclamația de la Padeș* -

<https://tipariturromanesti.wordpress.com/2016/10/10/tudor-vladimirescu-proclamatia-de-la-pades-23-ianuarie-1821/> (accesat în iunie 2021)

Sursa fotografiilor de pe coperta a IV-a (de la stânga la dreapta, de sus în jos):

Foto 1: Casa memorială „Tudor Vladimirescu” -

<http://romaniaturism.com/2014/03/20/casa-memoriala-tudor-vladimirescu-gorj/> (accesat în iunie 2021)

Foto 2: Cula lui Tudor Vladimirescu de la Cerneți -

<https://culeinlumina.ro/cula-tudor-vladimirescu/> (accesat în iunie 2021)

Foto 3: Tudor Vladimirescu, desen de Mircea Olarian -

<https://www.bibliotell.ro/2021/01/bicentenarul-revolutiei-de-la-1821-anul-tudor-vladimirescu-2/> (accesat în iunie 2021)

Foto 4: Conacul Goleștilor -

<https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/conacul-golestilor-respira-istoria-tarii-romanesti>

Foto 5: Biserica Domnească, Târgoviște -

<https://ro.pinterest.com/horiatel/targoviste-imagini-vechi/> (accesat în iunie 2021)

Foto 6: Statuia lui Tudor Vladimirescu de la Târgu-Jiu -

<https://imageromania.ro/produs/targu-jiu-statuia-lui-tudor-vladimirescu/>

GHEORGHE GORUN

TUDOR

VLADIMIRESCU

ÎNTRE

SCILA ȘI CARIBDA

VOL. I

EDITURA UNIVERSITARIA

CRAIOVA, 2021

TUDOR VLADIMIRESCU
ÎNTRE SCILA ȘI CARIBDA

Editor: Florina Maria Negrea

Redactor, așezare în pagină: Nicoleta Iordănescu

Culegere text: Cornelia Fotescu

Corector: P. Voinea

Traducere din limba germană: Gabriela Protesoiu Burtea

Traducere din chirilică: Andreea Laura Stanca

Traducere din limba franceză: Hadrian Gorun

Mecena: Tudor Negoită

Machetare copertă: Irina Gabriela Cornoiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GORUN, GHEORGHE

**Tudor Vladimirescu între Scila și Caribda / Gheorghe Gorun. -
Craiova : Universitaria, 2021-**

2 vol.

ISBN 978-606-14-1735-3

Vol. 1. - 2021. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-14-1736-0

929

Tipar executat la

Tipografia Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

*Cu recunoștință, profesorilor mei:
Alexandru Săndulache, Ion Bratu,
Ion Manolescu, Grigore Pop,
Doru Rădosav*

ÎN LOC DE PREFAȚĂ: **CAZUL *TUDOR VLADIMIRESCU***

Prin primăvara anului 2020 mi s-a propus să regizez la Târgu-Jiu un spectacol prilejuit de faptul că în urmă cu două secole au avut loc revoluția și asasinarea lui Tudor Vladimirescu. Perioada (fanariotă), istoria, personajul sunt controversate și azi... Acestea pot fi incitante pentru un demers teatral.

Găsisem în biografia lui Vladimirescu evenimente de un deosebit dramatism. Și mă interesa eroul din Vladimir, dar, în egală măsură, și omul care a fost acest... om (viața lui personală, privată, intimă), fiindcă a fost și el, înainte de orice, ...om.

Am aflat că după războiul ruso-turc din 1806-1812 - în care Vladimirescu a luptat voluntar împotriva otomanilor, fiind remarcat și înaintat în grad de locotenent în armata rusă, precum și decorat de țarul rus - Semiluna trimite pe urmele sale un asasin. Vladimirescu află, face rost de un pașaport fals și i se pierde urma. Asasinul găsește pe malul Dunării un țăran, îl decapitează și expediază capul tăiat ca fiind capul lui Tudor. Destinatar: pașa din Vidin. Am considerat că aceea a fost prima moarte a eroului nostru.

În vara anului 1820, Tudor Vladimirescu se logodește cu sora lui Iancu Jianu, logodna se oficiază la o mănăstire. În noaptea ce a urmat, guvernatorul Olteniei, un fanariot, desigur, o răpește pe logodnică și o violează atât de sălbatic, încât tânăra moare câteva zile

mai târziu în brațele logodnicului. Este înmormântată la mănăstirea unde s-au logodit. Ulterior, Vladimirescu și Iancu Jianu îl atrag pe guvernator în zonă și îlucid pe locul de îngropăciune. Este un episod de-a dreptul shakespearian.

Aflat în cancelaria revoluției, Petrache Poenaru (cel care avea să inventeze, mai târziu, stiloul) a tipărit pentru Vladimirescu primul *ziar* românesc de propagandă. Tot el a realizat și steagul de luptă al lui Tudor.

Așadar - multe lucruri interesante în biografia eroului și în derularea revoluției pe care a condus-o! Ca urmare, am acceptat provocarea de a realiza acest spectacol. Mai mult, m-am încumetat să alcătuiesc și scenariul, însoțit cu poeme de Lucian Vasilescu. Dar trebuia să am și *acreditare* istorică. Cu toate că nu intenționam să fac teatru-document și nici o reconstituire istorică, nu voiam să contrazic flagrant adevărurile asupra cărora cercetătorii atenți au putut cădea de acord. Așa că am cerut să fiu pus în legătură cu un istoric dispus să-mi lămurească unele nedumeriri. Și astfel am fost pus în legătură cu distinsul domn Gheorghe Gorun. La început a fost numai o comunicare telefonică și electronică. Eu i-am trimis cinci seturi de întrebări, iar domnia sa mi-a trimis, o dată la două-trei săptămâni, în funcție de cum se documenta și de cum găsea de cuviință să formuleze răspunsurile, câte cinci-zece-cincisprezece pagini, uneori mai multe. Așteptam trimerile domnului Gorun cu un interes extrem și cu emoție (subiectul mă preocupa foarte mult). Eu începusem să lucrez la scenariu, dar, pe măsură ce veneau răspunsurile, scenariul

suferea modificări, completări... Din august până în decembrie 2020 am tot primit răspunsurile de care aveam nevoie, ghidajul prin labirintul în care mi s-a propus să intru și în care intrasem de bună voie și nesilit de nimeni. Așteptam și citeam paginile domnului Gorun ca un detectiv trimis pe urmele lui Vladimirescu. Cine m-a trimis? Probabil nevoia mea de a mă căuta în trecutul neamului din care fac parte. Rândurile pe care le-am primit au fost topite în scenariu, au intrat în aliajul din care s-a construit eșafodajul spectacolului.

Iată un exemplu de trecere a informațiilor de ordin istoric în scenariul teatral. Episodul țăranului dunărean ucis în locul lui Tudor, victimă colaterală, care devine, în scenariul nostru, Celălalt Tudor, dublul lui Vladimirescu, un dublu care îl va însoți (în plan imaginar) pe erou.

***

1806. Pe mai multe fronturi, pe ape și pe uscat, începe războiul ruso-turc (1806-1812)

În timpul acestui război inculpatul deprinde noțiuni de tactică și de strategie militară.

1812. Războiul ruso-turc încetează. Dar, după armistițiu, turcii îl dau pe domnul Tudor în urmărire.

CAPEGIUL (otoman): - Domnule Guvernator al Olteniei, excelența voastră! Pe capul numitului Tudor din Vladimir, fiindcă a luptat ca un câine în războiul Rusiei țariste cu Înalta noastră Poartă, a luptat voluntar alături de ruși atât de câinește, încât a ajuns la

gradul de locotenent și a fost distins de țară cu ordinul Sfântul Vladimir...

GUVERNATORUL: - Da... Pentru nu știu ce acte de vitejie și pricepere tactică a ajuns - câinele! - în grad de locotenent și a fost decorat.

CAPEGIU: - Pentru toate acestea și altele – cunoscute și necunoscute – pe capul lui Înalta Poartă pune un preț și trimite pe urmele sale un capegiu de meserie. În persoana mea, domnule Guvernator.

Vladimirescu Tudor obține un pașaport fals.

TUDOR: - Pașaport fals?

MOANGĂ: - Trebuie să pleci în surghiun pentru o vreme.

TUDOR: - Acum m-am născut a doua oară.

MOANGĂ: - Cum știi nemțește, te-ai putea refugia pentru o vreme la Viena.

Astfel, Vladimirescu scapă de urmăritor.

CAPEGIUL: - Fir-ar să fie!... Domnule Guvernator, nu mă pot întoarce la autoritățile noastre să le spun că i-am pierdut urma.

Un țăran de la Dunăre este asasinat în locul lui Tudor.

CAPEGIU: - Numele tău!

ȚĂRANUL DUNĂREAN: - Tudor, fiul lui Tudor al lui Tudor...

CAPEGIUL: - De-un Tudor avem nevoie. Executarea! (Se aud două focuri de armă.)

TUDOR: - Bietul om, a murit nevinovat, în locul altuia, în locul meu. Moartea mea dintâi și-a doua mea naștere.

CAPEGIUL: - L-am omorât pe numitul Vladimirescu prin alt Tudor – un țăran dunărean.

După ce l-au împușcat, Celălalt Tudor a fost decapitat. Asasinul expediază capul tăiat. Destinatar: Pașa din Vidin.

CAPEGIUL: Bietul țăran...

GRUP: Pașa din Vidin expediază capul expedit. Destinatar: Marele Sultan.

GUVERNATORUL: - N-o să-l viseze oare, c-a murit în locul lui?

CAPEGIUL: - C-a fost dus ca o vită la tăiere, nevinovat?

LOGODNICA: - Dar tu l-ai decapitat.

GRUP: - Tu ai fost măcelarul.

CAPEGIUL: - Ce-are-a face? Coșmarul tot va rămâne.

GUVERNATORUL: - Celălalt Tudor, defunctul, o să-i otrăvească visele.

CAPEGIUL: - O să-l tot viseze în chinurile decapitării.

GUVERNATORUL: - O să-l viseze - câinele! - în chinurile morții ca și cum el l-ar omorî.

CAPEGIUL: - Și ca și cum ar tot muri el însuși!

***

Scenariul își revendică paternitatea din tragedia antică, dramaturgia shakespeariană, cu accente suprarealiste, onirice.

Problemele perioadei istorice și cele ale eroului rămân de actualitate. Tudor a fost trădat și de panduri apropiați. Pe Tudor l-au

ucis duplicitatea și lașitatea autorităților provizorii, precum și criminalitatea unei organizații oculte. Cineva a fost ucis în locul lui Tudor. Tudor s-a logodit, dar logodnica sa a fost violată cu sălbăticie și a murit. Tudor a fost asasinat mișelește. Duplicitatea politică, trădarea, dragostea și moartea – probleme de o actualitate continuă.

Colaborarea cu domnul Gheorghe Gorun face parte dintre cele care mă onorează. Ulterior am aflat că, stârnit de această colaborare, domnia sa a avut ideea de a alcătui o carte. O încununare a muncii de documentare (un lucru dus până la capăt) și, pentru mine, ca și pentru domnia sa, o frumoasă bucurie.

Spectacolul de teatru moare în fiecare seară, după ce este jucat, în timp ce este jucat. Renaște în seara următoare - e din nou viu, frumos și, din nou, muritor. Poate să renască un timp. Efemeritatea lui este una cunoscută (și asumată de oamenii de teatru). O carte, în schimb, poate să rămână, să dăinuie. Important este să rămână vie. Iar cartea domnului Gheorghe Gorun cred că va rămâne – vie! – între cărțile despre eroul din Vladimir. Am această credință și fiindcă atât spectacolul nostru, cât și cartea domniei sale vorbesc, până la urmă, despre noi.

Lui Vladimirescu i-au tăiat capul, i-au lepădat trupul în apă, dar a rămas ceva cu mult mai greu de omorât – a rămas AMINTIREA.

Gavriil Pinte

UN CUVÂNT (ÎNAINTE) LĂMURITOR

I. De ce între Scila și Caribda?

Înainte de istorie au fost miturile și legendele. Între mit și legendă, pe de o parte, și istorie, pe de altă parte, există o controversă. Prin mit s-a realizat o selecție necesară a unor fragmente din trecutul încărcat de nenumărate date și fapte.

Mitul face inteligibil acest trecut obscur, iar selecțiile sale dobândesc permanență și semnificație universală (M. J. Finley, *Uz și abuz în istorie*). Trecutul narativ al omenirii s-a argumentat prin povestiri sau legende. Istoria oamenilor nu a fost o cunoaștere istorică și antropologică ce a constat în povestiri îndelung transmise care au devenit cunoașterea trecutului. Povestirea a transmis o cunoaștere de tip legendar căreia îi corespunde un imaginar colectiv. Tradiția transmitea trecutul, dar îl și crea (P. Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea*; A. Zub, *Istorie și finalitate*).

Istoria nu poate deduce și prevedea. Explicațiile pe care ea le oferă reprezintă sensul pe care istoricul îl dă povestirii (P. Veyne, *Cum se scrie istoria*)...

Scila și Caribda sunt două personaje mitice, introduse în circuitul cunoașterii de către legendarul poet orb Homer, în jurul anului 800 î.Hr., personaje existente în mitologia greacă cu mai bine de 400 de ani în urmă.

Așadar, *a fi între Scila și Caribda* este o expresie provenită din mitologia greacă. Semnificația frazemului este *a alege între două rele*. În paremiologia românească și-ar avea corespondent expresia *a fi între ciocan și nicovală*. Altfel spus, a fi pus, fără voie, în situația de a alege răul cel mai mic, răul care pricinuieste pierderi mai mici.

Scila, potrivit mitologiei grecești, era „fiica nimfei Crateis (...) cu o înfățișare feroasă și un brâu făcut din țeste de câini”¹. Caribda era considerată „fiica lui Poseidon, zeul mării și a Geei, zeița pământului. Ea își petrece vremea ascunsă sub un smochin înalt, îngHITE de trei ori pe zi apa din strâmtoare și o varsă la loc în mare, provocând în acest fel vârtejul atât de temut de marinari”². Cele două pericole străjuiau strâmtoarea Messina care despărțea Italia continentală de insula Sicilia.

De ce spunem că Tudor Vladimirescu s-a aflat între Scila și Caribda? Fiindcă, încă de la începutul revoluției, el a fost între două pericole iminente – Imperiul Otoman și Eteria. Opinăm că Imperiul Otoman (îi) era mai bine cunoscut decât Eteria. Imperiul exista, era *palpabil*, era vechi și foarte vizibil. Eteria era o forță care se prezenta a fi pozitivă, deși distrugea aproape totul.

Așadar, Tudor Vladimirescu a fost – încă de la început – între Scila și Caribda, adică între Imperiul Otoman și Eterie. De ce facem aceste asocieri: Scila-Imperiul Otoman și Caribda-Eteria? Pentru că Scila, așa cum scriam mai sus, era pericolul cunoscut, vizibil, care, în

---

¹<https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/cultura/pastila-de-limba-ce-inseamna-expresia-intre-scila-si-caribda-944610> (accesat iunie 2021)

²Ibidem

extremă situație, îi permitea lui Tudor Vladimirescu o luptă în care să își (re)cunoască dușmanul. Eteria – asemeni Caribdei – nu era un loc, nu era un ținut, ci era un pericol iminent, dar și imprevizibil.

Între Caribda descrisă de Homer și *Caribda noastră* există, totuși, o mare diferență. Despre prima cei care traversau strâmtoarea – asemenea lui Ulise - știau că soarbe apa Messinei de trei ori pe zi și era pericolul cel mai mare pentru cei care îndrăzneau să-i nesocotească puterile. *Caribda noastră* se întinsese peste tot, avea scopuri ascunse, diferite de cele declarate și gânduri perfide. *Navigând* pe lângă Scila-Imperiul Otoman, Tudor Vladimirescu a fost lovit de Caribda, furioasă că i-a minimalizat perfidia.

Istoricii, dar nu numai ei, vor spune – pe bună dreptate – că Tudor Vladimirescu nu s-a aflat între două pericole, ci între trei pericole: Imperiul Otoman – Eteria – Boierii. Până la un punct, aserțiunea este valabilă. Doar că ne permitem să susținem că Tudor Vladimirescu a avut în gând să realizeze ridicarea poporului înainte să aibă parte de sprijinul explicit al boierilor ori, ulterior, de prigoana lor! Tudor Vladimirescu își stabilise scopul. Între cele două mari pericole – Imperiul Otoman și Eteria – boierii nu își mai aveau loc în temerile lui Tudor Vladimirescu. Boierii nu își vor mai fi avut loc decât în scopurile mărturisite ale lui Tudor Vladimirescu, acelea de înlăturare a regimului fanariot. Din păcate, *boierii țării* nu și-au putut estompa orgoliile și nu au vrut să subordoneze interesele lor intereselor țării...

Evenimentele primei jumătăți a anului 1821 ne-au dovedit că pericolele care l-au pândit și l-au amenințat pe Tudor Vladimirescu (și obiectivele sale) au fost mult mai multe. Noi credem că Tudor nu a avut în acele aproape cinci luni tumultuoase prieteni și aliați devotați. El nu putea aștepta ajutor nici de la țarul Alexandru I al Rusiei, nici de la Austria, nici de la tovarășii săi de arme, care l-au și trădat. Dimpotrivă, și din aceste părți tot pericole veneau.

II. Resorturile care m-au determinat să scriu cartea

La începutul anului trecut (martie 2020), fostul meu elev Iani Gârbaciu m-a întrebat dacă aș fi dispus să port o discuție cu regizorul Gavriil Pinte, cel care urma să realizeze un spectacol evocator despre Tudor Vladimirescu, cu prilejul bicentenarului revoluției pe care Pandurul gorjean a condus-o. M-am eschivat, inițial, argumentându-i interlocutorului meu că părerea mea despre Tudor Vladimirescu este, oarecum, diferită, *în răspăr* cu cea înrădăcinată în mentalul colectiv.

Iani a insistat, susținând că „tocmai de aceea” mă roagă să accept. În vară, am avut discuția cu domnul Pinte. Mi-a făcut o impresie deosebită, dezvăluindu-mi-se nu numai ca profesionist desăvârșit, ci și ca un om cu o excelentă cultură generală și ca foarte îndrăgostit de istoria noastră atât de frământată.

Am convenit ca domnia sa să formuleze câteva întrebări la care eu să îi răspund cum cred de cuviință. În iulie 2020 am primit întrebările următoare: